

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XXXIX. A prole matri, in vtero & partu, cur dolor veniat? à quo
purißima Dei mater exempta fuit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45686

CAPVT XXXIX.

A prole matri, in utero & partu, cur dolor veniat? à quo purissima Dei Mater, exempta fuit.

Huius Cæsar olim, villam à fundamentis inchoatam, quia non tota ad animum ei responderat, diruit. Ita multæ mulieres inchoatos partus destruunt, quia eis non placet, quòd, crescente partu, crescere molestias vteri experiantur. Has molestias, & ipsos etiam partus dolores, quæ detrectant, ferre, ipsum iudicem summum, indictâ causâ, damnant. Facile enim Deus justam habuisse causam, ostendi potest, quando dixit: *Multiplicabo arumnas tuas, & conceptus tuos: in dolore paries filios.* Participes communis culpæ, fas est & poenam communem pati. Dolet sæpe pueris ventor, ex pomorum aliorumque fructuum intemperato esu: cur Eva, quæ verito pomum intemperatissimè inhiauit, inde ventris dolores non meruisset? Iure, post pomum illud, cepas edere cogitur.

I.
Sueton. in Cæf.

Gen. 3. 16.

II.

Gen. 25. 27.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

Quamquam & alijs de causis grãuidæ mulieres molestiã vexantur. Vt enim de causis naturalibus taceam; tamen naturæ author non rarò eiusmodi cruciatibus aliud destinat. Deprecatus est Isaac Dominum, pro uxore sua, eò quòd esset sterilis: qui exaudivit eum, & dedit conceptum Rebecca: Sed collidebantur in utero eius parvuli; quæ ait: *Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere? Perrexit q̄, ut consulere Dominum. Qui respondens ait: Dua gentes sunt in utero tuo; & duo populi ex ventre tuo dividuntur, &c.* Duo igitur hi pueri, Iacob & Esau, in utero matris, collidebantur, aut, vt S. Hieronymus legit, *calcitrabant*, vel, vt Symmachus vertit; *colluctabantur*, cum haud exiguo matris cruciatu, dum vterque gestit, prior exire, vt primogenitus esset. Quæ parvulorum lucta, non vi naturæ, sed Dei nutu facta est, in prælagium conceptationis, pro primogenitura, inter Esau & Iacob, futura. Vbi Rupertus, more suo, elegantè ait: *Vriusque habitus ostendit, quis intus fuerit princeps duelli, videlicet Esau, collisus à Iacob, quasi fugere videtur; usq̄, manu tenens pedem insequentis, ac terga deuicta pulsantis, scHEMA præfert;* additque, allegoricè, hac lucta Iacob & Esau, Christianorum

S. Ambros.
lib. 4. de Fide
c. 4. & hist.
Scholast.

Laërt. in
Platone.

III.

S. Chrysoſt.
hom. 59.

norum cum Iudæis luctam significari. Priores enim sunt Iudæi, sed Christiani, præ illis, benedictionem obtinuerunt. Exultant quidem nonnulli, hanc collisionem Iacob similem fuisse exultationi Ioannis Baptistæ in utero matris, ac proinde non minus Iacob, quam Ioannem Baptistam in utero fuisse sanctificatum. Atqui non Iacob tantum, sed Esau quoque se mouit in utero, num & ille exultauit, aut ibi est sanctificatus? nequaquam. Itaque *collidebantur in utero paruuli* in præsagium futuræ inter eos concertationis, pro jure primogenituræ ac paternæ prædictionis; quemadmodum & aliorum illustrium virorum vita, & facinora sæpe ostentis fuerunt præsignificata: sic ut de S. Dominici matre refertur, quæ grauida, sibi visâ est per somnium, ferre in utero catulum, qui ore facem gestaret, quæ orbem terrarum incenderet. Ita nimirum doctrinâ & sanctitate homines erat inflammaturus. Quin & Alexandri Magni mater aliquid simile vidit. Et Socrates dormiens vidit oris pullum sibi in gremio plumescere, qui continuo, exortis alis, in ætherem euolans suauissimos cantus edere videbatur. Plato videlicet Socratis discipulus portendebatur, qui inter Philosophos sapientiâ & facundiâ eminentissimè excelluit. Quare, cum postridie Plato à patre Socrati sisteretur, *Hic est*, inquit, *Cygnus, quem vidi*. Ad eundem modum collisio duorum paruulorum, significabat diuinitus, duos filios futuros patres & capita duarum gentium, Iudæorum & Idumæorum, quæ inuicem aduersantes erant collidendæ.

Aliam quoque causam hinc intelligimus, ob quam Deus matribus uteri dolores sinit esse molestos. Postquam enim Rebecca sensit collisos inter se fratres, *Perrexit, ut consulere Dominum*, in Monte Moria scilicet, per Melchisedech. Nam, ut D. Chrysoſtomus ait, Rebecca, per sacerdotem, Deum consuluit, & per eundem, à Deo, responsum accepit. Vnde addit: *Vide, quanta & tunc erat sacerdotum dignitas*. Docentur ergo hinc grauidæ mulieres, tunc se moneri, quando onus, & imbecillitates, & dolores uteri sentiunt, ut sæpius adeant sacerdotem, eique suæ animæ onera, & imbecillitatem, peccataque, cum dolore, exponant & confiteantur; discantque, quo pacto

se se debeant ad instans periculum, præparare. Cùm enim nesciant, num viæ atque incolumes, è puerperio, sint emerfuræ, cur audent periculo se committere, ad moriendum imparatæ? Paraphrastes Hierosolymitanus & Hebræi, illud de Rebecca, *Perrexit, ut consuleret Dominum, vertunt: abyt, ut peteret misericordiam, in domo, ubi concionabatur Sem.* Quia Sem filius Noë etiamnum erat superstes: quippe cùm mortuus sit, quando Jacob annum quinquagesimum agebat. Et putant Hebræi, Melchisedec fuisse Sem. Huius igitur Rebecæ exemplo, prouidè prægnantes sapius ad eunt templum, *ut petant misericordiam, & felicem successum in partione consequantur.* Quo fine & sacrificia offerri, & Sanctos in vota vocari meritò volunt; quin & dona offerunt, aut suspendunt, ad aras Diuorum. Multum efficiunt, si feminas ad diuinos honores trahunt vteri dolores. Non igitur dolentes mirari debent, aut, ob quameunque molestiam, dicere: *Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere?* Gen. 25. 22.

Nocturæ atque vespertiones, si auroræ lucem ferre oculis non possunt, quo modo ferent solem meridianum? Feles, quæ pluuiam fugiunt, ne madefiant, quid sentient in amnem lapsæ? Tu quoque, mulier, quam, ob exiguos vteri dolores, pœnitet concepisse, quid dictura es, cùm ad partus tui perueneris cruciatus? cùm puerperij te sordes torquebunt? cùm biduo, tri-duouè jacebis & eniti non poteris? cùm proli vitam ac lucem dans, senties tibi oculos tenebrari, & vitam incidi? Nam & ipsa, *cùm parturiret Rachel, ob difficultatem partus, periclitari cœpit. Dixitq; ei obstetrix: Noli timere, quia & hunc habebis filium.* Egre-diente autem anima, præ dolore, & imminente iam morte, vocauit nomen filij sui *Benoni, id est, Filius doloris mei. Mortua est ergo Rachel.* Eodem genere mortis aliæ plurimæ perierunt, & quotidie ferè, hinc inde, perire audiuntur: quæ non tantùm filios suos, *Benoni,* seu filios doloris possunt nominare, sed etiam dicere: *Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere?* præsertim, cùm dolores parturientium sint maximi, tales enim si indicandi sunt, aiunt, diuinæ litteræ: *ibi dolores, ut parturien-* IV. Gen. 18. 17. Psal. 47. 8.

Deut. 2. 25.

Eccli. 48. 21.

v.

Gen. 3. 16.

Ioan. 16. 21.

2. Machab. 7.
27.

Gen. 29. 18.

tia. Item: in morem parturientium contremiscant, & dolore videntur. Et: doluerunt, quasi parturientes mulieres.

Multa hic possunt responderi. 1. Homini esse eum ceteris animalibus, in pariendo, conditionem parem. Si ergo reliqua animalia, cum dolore, enituntur, quæ nunquam peccauerunt; quid mirum est, si mulier sentit, cum parit, cuius poenam dictum est, *In dolore paries filios?* 2. Ut post morbum, gratior est sanitas; post noctem, dies iucundior; serenitas commendatior, post tempestatem; ita, post dolorem partus, proles longè maiorem affert voluptatem. Hoc Christus indicavit. *Mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora eius; cum autem pepererit puerum, jam non meminit pressuræ, propter gaudium, quia natus est homo in mundum.* Gratiora nobis esse solent, quæ magno labore constiterunt. 3. Quin & liberi tanto magis aestimare ac venerari debent matres suas, quanto sciunt se maiore ab illis labore & cruciatu in utero gestatos, atque in lucem editos. Hanc amoris causam filio suo in memoriam renouavit fortissima illa matrum, cum ad tormenta eum fortiter subeunda animaret. Ita enim inquebat: *Fili mi, misere mei, quæ te in utero nouem mensibus portavi, & lac triennio dedi, & alui, & in aetatem istam perduxi.* 4. Veterum opinio fuit, felices fore proles, quæ matre moriente in lucem prodijissent. Nam etsi viperarum esse dicant, matre enecta, nasci; tamen in hominibus putabant id roboris esse, & futuræ signum magnitudinis, ut in filio compensetur, quod in matre amittitur. Talis prodijt Scipio Africanus; talis Julius Cæsar, Cæsarum primus, quem alij quidem à cæsarie, alij verò à cæso matris utero Cæsarem volunt esse nuncupatum. Ego certè magnum, hac ætate, heroem noui, qui non natus est, nisi matre lacerata. Atque ut alia exempla omittam, hunc ipsum, de quo egimus *Benoni*, quem mater Rachel *filium* vocauit *doloris*, Iacob pater appellauit *Beniamin*, id est, *filius dextera*; idque post mortem matris: ut non solum ostenderet, se æquo animo illam ferre, sed etiam filios ad idem excitaret, hac spe & nomine, quod futurus esset *Beniamin*, id est, *filius dextera*, quod apud Hebræos nō tantum significat *charissimum*, & ad dexteram suam collocandum;

dum; verum etiam *felix & validum*, dextera enim symbola est roboris & felicitatis. Hebraei enim, cum qui strenuus, acer, & fortis est, *virum dextera*, aut *virtutis* solent nuncupare. Quam autem Beniamita validi fuerint, demonstravit bellum, quod soli, contra omnes tribus Israel gesserunt. Hinc clara est compensatio. Magna magnis constant.

5. Mihi à diuina prouidentia etiam videtur, in hac re, Dei matris excellentia Mundo demonstrata. Sicut enim illam peccatum originis non maculauit, ita neque maledictio Eue comprehendit. Omni mulieri dictum reliqua est, *in dolore paries filios*, soli Mariae Deiparae id dictum non est; vt vel merito, sicut in pariendo excepta est à communi poena, ita etiam in nascendo excepta videatur à culpa. Et profecto res est supra omnem naturam, sine dolore omni peperisse. Nemo autem est, qui Virginem hanc in partu permansisse crediderit, & non etiam peperisse, sine dolore, affirmarit. Hæc enim duo, sese necessitate quadam trahunt. Ita vnanimi consensu SS. PP. docuerunt, conuenienter Prophetæ de ea dicenti: *Antequam parturiret, peperit; & antequam veniret partus eius, peperit masculum*. Septuaginta legunt: *Antequam veniat dolor parturientium, effugit, & peperit masculum*. Subscribunt duo Gregorij, Nazianzenus & Nyssenus, itemque Damascenus, Augustinus, Bernardus & alij. Quorum Patrum & autoritas, & rationes pondus habent. Aiunt enim maximè decuisse Christum, vt ortu suo, nullum prorsus, etiam temporale Matri afferret incommodum, præsertim quia facillimè poterat eiuscemodii roccumentum vitari. Damascenus & alij PP. eam potissimum rationem afferunt, quòd dolor partus libidini & voluptati conceptionis respondeat. S. Damasceni verba sunt: *Quam voluptas non anteiuuit, nec dolor quidem in partu sequutus est*. D. Thomas Philosophicam addit rationem. *dolor parientis, iniquiens, causatur ex apertione meatuum, per quos proles egreditur: Christus est egressus ex clauso utero matris, & sic nulla violentia apertionis meatuum ibi fuit; & propter hoc, in illo partu nullus fuit dolor, sicut nec aliqua corruptio. Sed fuit ibi maxima incanditas, ex hoc, quòd homo Deus est natus in mundum, secundum illud Isaiæ 35.*

Germinans

VI.

Isa. 66. 7.

Nazianz. de Christo Patiente in Tragœd. Nyss. orat. 1. de Resurre& Damascen. l. 4. de fide. cap. 35. Aug. serm. 14. de Natiu. Bern. serm. 3. In Missus est. S. Thom. 3. 2. q. 35. a. 6.

Germinans germinabit, sicut liliū, & exultabit latibunda & laudans. Duo hinc errores corriguntur. Primus est in lib. de ortu Saluatoris apocrypho, in quo leguntur ad Christi natiuitatem venisse obstetrices; quibus opus non erat. Vnde postquam diuinissima Mater peperit filium suum primogenitum, ipsa pannis eum inuoluit, & reclinavit in praesepio, non obstetrices, quarum aliàs hoc solet esse officium. Nulla ibi, obstetrix, ait S. Hieronymus, nulla muliercularum sedulitas intercessit, ipsa & mater, & obstetrix fuit. Pannis, inquit, inuoluit infantem, & posuit in praesepio. Quae sententia apocryphorum deliramenta conuincit. Inter, quæ est & alter ille vel error, vel simplex puerperij representandi modus; quo, in nonnullis templis, incemerata Virgo, tanquam in lecto jacens, more scilicet ceterarum muliercularum è puerperio debilitata, proponitur, ad excitandam, in prægnantibus, aut puerperis, pietatem. Quanquam enim vel grauidæ, vel enixæ rectissimè diuinam puerperam venerentur, non debent tamen, ad hanc pietatem trahi eo genere imaginis, quo facilè possunt induci, vt putent DEI quoque Matrem, cum dolore peperisse, atque ex debilitate virium indignis, vt, per sex hebdomades, in lecto jacens, vires recuperaret. Prudenter igitur doctiores Parochi, remota è templis suis hac simplicitate, Christi in præsepio jacentis, & Matris eius adorantis illum, substituunt simulachrum. Nullum enim hîc est periculum errandi, nisi apud eos, qui errore maiore sibi persuaderi sinunt, statuas, à Catholicis, tanquam DEOS & Deas, patriæ cultu, adorari. Quod qui credunt, vel hinc deprehendant, quàm malè credant.

VII.

Gen. 3. 16.

Gen. 3. 18.

Postquam pepererunt reliquæ matres, sordibus puerperij obnoxii sunt, molestia vtique etiam non minima. Aio & hanc molestiam pertinere ad illam pœnam, *In dolore paries filios*, esse, quæ quandam illius partem; nihil enim obstat, aliquid simul & in pœnam, & ex natura esse. Ita enim etiam dictum est de terra, quæ natura sua parit spinas & tribulos, *spinas & tribulos pariet tibi*, in peccati vindictam. Si ergo naturalis partientium dolor, ex diuisione, aut violenta compressione, vel relaxatione partium ortus, ordinariè impediri non debet, & simul esse potest

potest in pœnam, cur non idem de his posset cogitari? Aristoteles certè & Galenus docent, quando homo concipitur, membranas quasdam in utero matris formari, in quibus fœtus involuatur, atque intra illas, usque ad tempus partionis, continentur. Hæ membranæ varia habent nomina, vulgò *secundina* vocari solent, rumpunturque, tempore natiuitatis, vt proles exeat; post cuius egressum, mater secundinas eijcit, & cum illis copiam sanguinis, qui ad nutrimentum prolis illic fuerat congregatus.

Verùm & hîc aliquid, in Deipara, peculiare considerant docentque Theologi. Nam, etsi dubitandum non sit, Christi quoque Seruatoris corpusculum, intra eiuscemodi membranas, fuisse conceptum; siquidem aliàs non habuisset naturalem statum in utero matris, neque naturalimodò potuisset alimentum exugere, neque ab externis alterationibus defendi, ad quæ munia hæ membranæ à natura suppeditantur: nihilo tamen minùs à Patribus in Trullo congregatis traditum est, Matrem Christi, in partu suo *secundinas* non emisisse. Et addunt: *Non licere, ex communibus, & ijs, quæ in nobis sunt, inenarrabilem Virginis partum, quæ supra mentem, & sermonem Verbum peperit, definire, metiri, ac describere.* Hic canon plus quàm à ducentis viginti Patribus editus est, & in septima Synodo cum alijs approbatus. Assonat D. Cyprianus, *Maria, inquam, genitrix & obstetrix, nullus dolor, nullà natura contumelia, in puerperio.* Et S. Augustinus ait, *Stultie, vnde sordes in Virgine matre, vbi non est concubitus cum homine patre?* Ex quibus intelligere est, non solùm à Deipara secundinas, in partu, non fuisse emissas, sed etiàm natiuitatem illam sacratissimam, sine vllis omnino sordibus purissimè fuisse peractam: vt illi rectè accommodari possit illud: *Germinans germinabit, sicut lilium.* Quare, eodem loco, affirmat D. Cyprianus, prodijisse Christum ex Virgine, *sicut fructum ex arbore, aut sicut radium ex sole.* Et Germani nostri appositè canunt: *Als die Sonn durch scheint das Glas / vnd doch nit verfehret das,* hoc est, *sicut sol per inuiolatum vitrum tralucet.* Facile enim potuit Christus, sicut per naturales vias prodijit, sine ruptione claustrî virginalis, ita etiàm exiuisse per illas membranas, absque

R r r ruptione,

Arist. l. 2. de Generat. animal. cap. 4. Galen. l. de formatione fœtus.

VIII.

Can. 79.

Synod. 7. a. 7. can. 1. S. Cyp. serm. de Natiuit. S. Augustin. lib. de quinque hæresibus. c. 5.

Isa. 35.

ruptione, penetrando. Membranzæ autem illæ in aliam materiam resolutæ, vel in alium locum, diuina vi transferri poterunt.

IX. Hanc ipsam ob causam SS. PP. tradunt B. Virginem purificatione non indignisse. Legimus sanè: *Et postquam impleti sunt dies Purgationis eius, secundum legem Moysi, tulerunt illum in Ierusalem, ut sisterent eum Domino.* Impleti dies sunt quadraginta, vt ex legibus Iudaicis constat, & Ecclesiastica traditione. Et à natiuitate Christi, vsque ad illum diem, mansit B. Virgo in Bethlehem, legem Purificationis obseruans. Qua in re sanè & conuenienter egit. Vt enim par fuit, Christum, licet impurus ac peccator esset existimandus, legem circumcisionis seruare, ad humilitatem & obedientiam seruandam, omnemque scandali occasionem vitandam, ita & Matrem eius, ob eandem causam decuit purificari. *Esto itaque*, ait S. Bernardus, *o Beata Virgo, inter mulieres, tanquam una earum, nam & Filius tuus sic est in numero puerorum:* Etsi autem conueniens id fuit, tamen, necessarium non fuit, quia ratio seu causa huius legis, in Dei parente locum non habuit. Cùm enim lex illa lata sit, ob immunditiam corporalem parturientium, ex fluxu sanguinis prouenientem, iuxta illud: *Orabit pro ea sacerdos, & sic mundabitur à profusio sanguinis sui;* conficitur, Matrem virginem sub ratione legis non fuisse comprehensam. Siquidem & partus eius purissimus omniq; sordis immunis fuit. *Nihil in hoc conceptum, nihil in partu impurum fuit*, in Mariæ persona, ait S. Bernardus, *nihil illicitum, nihil purgandum, Nimirum, cùm proles ista fons puritatis sit, & purgationem venerit facere delictorum, quid in me legalis purificet obseruatio! que purissima facta sum, ipso partu immaculato?* Et Cyrillus Alexandrinus. *Quòd si is, qui Deus secundum naturam est, utpote unigenitus Dei filius, seruili forma indutus, sacraq; Virginis primogenitus appellari non dedignatus, semetipsum redemptionem pro omnibus tradidit: clarè patet, in quantam impietatem prolabantur Ariani, qui Deiparam Mariam ipsi sacrificijs, que pro puerperis ex lege offerri mos erat, opus habuisse asserunt.* Itaque quamuis purgationis dies ad beatam Mariam Virginem non pertineant, inquit Eusebius Emislenus, expectant tamen ipsæ

IX.
Luc. 2. 22.

Exod. 13. &
Leuit. 12.

S. Bern. serm.
3. de Purif.

S. Bern. serm.
3. in Missus
est.

Cyrrill. Alex.
lib. 2. de fide.

Euseb. Emis.

donec omnes purgationis dies compleverentur, quos non sibi, sed alijs mulieribus lex constituerat. Non enim de ea dictum fuerat, omne sanctum non tanget, quæ ipsum sanctum sanctorum, in gremio tenebat, in sinu fouebat, & virgineo lacte nutrebat.

Quamquam igitur purissima Mater, extra legis huius causam fuerit, queri tamen potest, an saltem verba legis ad eam pertineant? Solent enim leges obligare, quamuis ratio earum, in particulari cesset. Quare licet absque macula esset, atque idcirco nulla purificatione indigeret, potuisset tamen verbis legis esse comprehensa. Quod tamen merito SS. PP. negant, quorum una sententia est, legi illi de Purificatione, non absque singulari Spiritus S. prouidentia & mysterio, addita esse illa verba: *Mulier, si suscepto semine, pepererit masculum, vt scilicet indicaretur, ea lege non esse comprehensam mulierem illam, quæ, absque suscepto semine, masculum esset paritura. Bene dixit, secundum legem Moysi, ait Theophylactus, nam, secundum veritatem nulla necessitate astringebatur: dictum enim est in lege, mulier, quæ suscepto semine conceperit.* Quæ mirè faciunt, ad Mariæ Dei Matris excellentiam gloriamque intelligendam. Perhonorificum enim fuit, admirandam huius virginis conceptionem, tanto antea tempore, à Moysè, prophetice fuisse indicatam, illamque ab hac lege exemptam, quæ tamen, ne scandalo esset alijs eam exceptionem ignorantibus, eidem esset obeditura. Hæc omnia, quia in alijs feminis, & cum dolore, & cum secundinis ac sordibus partum edentibus, non reperiuntur, faciunt utique Dei parentem his donis priuilegijsque singularem, & suspiciendam. Quotquot igitur puerperæ, in partu ciulant, quotquot indigent lauacris & purificationibus, testantur, aliam illam esse Matrem, quæ sine suscepto semine concipere, sine molestia vterum gestare, sine dolore parere, sine purificatione purissima semper Virgo potuit permanere. Ad cuius imitationem, permittum est ab Ecclesia feminis, vt, si velint, aliquamdiu possint ab ingressu templi abstinere, ac postea secum deferre prolem, vt pro ea preces ad Dominum fundantur. Quia tamen lex illa Mosaica de Purificatione, sicut & aliæ caerimoniales omnes veteris Testamenti, iam sunt antiquatæ, monendæ

serm. de Purificat.

X.

Orig. hom. 8. in Leuit. Rupert. l. 2. in Leuit. c. 12.

Theophyl. in Luc. 2.

Capit. vñic. de Purificat. Post part.

nendæ sunt mulierculæ alioqui ad superstitionem pronæ, ne putent se, ea in re, seruare legem veterem, more Iudaico, sed vt id solùm faciant, ob reuerentiam loci sacri, & causâ religionis. Facillimum est hîc errare, & à medio deflectere. Dei Mater legem Moysi potuit, non debuit seruare; seruauit tamen, vt omnem iustitiam adimpleret, sicut Filius illius. Aliæ femina, non possunt, non debent legem seruare abrogatam; si tamen, in reuerentia templo exhibenda, Dei Matrem volunt imitari, id facere non prohibentur; quia Christi Matrem, in hac re, imitari, non est Iudaicum, sed Christianum. Vt tamen etiam animæ earum purificentur, longè res Deo gratior, istisquæ utilior est, vt prolem sistant Domino, & se sacerdoti, illique impatientias suas, atque alia delicta puerperij confiteantur. Corporum purificatio cæremonia est; religio purificatio animarum.

XI.

Fab. Quintilian. in lib. seu dialogo de oratoribus.

Quæ cum lacte infantibus est instillanda: & vel veteres Romani imitandi, quorum seueritatem & disciplinam, in educandis formandisque liberis, Quintilianus (nec enim Tacitus illius libri author est) his verbis laudat, *Iam primum, inquit, suum cuique filius ex casta parente natus, non in cellâ emptæ nutriti, sed gremio ac sinu matris educabatur, cuius præcipua laus erat, tueri domum, & inservire liberis, Eligebatur autem aliqua natu maior propinqua, cuius probatis, spectatisque moribus, omnis cuiuspiam familie soboles committeretur; coram qua neque dicere fas erat, quod turpe dictu, neque facere, quod inhonestum factu videretur. Ac non studia modo curasque, sed remissiones etiam, lususque puerorum sanctitate quadam, ac verecundia temperabat. Sic Corneliam Gracchorum, sic Aureliam Cesaris, sic Attiam Augusti matrem præfuisse educationibus, ac produxisse principes liberos accipimus. Quæ disciplina & seueritas eo pertinebat, vt sincera & integra, & nullis prauitatibus detorta, vniuscuiusque natura toto statim pectore arripere artes honestas, & siue ad rem militarem, siue ad iuris scientiam, siue ad eloquentiæ studium inclinasset, id solùm ageret, id vniuersum hauriret. At nunc natus infans delegatur Gracula alicui ancilla, cui adiungitur vnus aut alter ex omnibus seruis plerumque vilissimus, nec cuiquam serio ministerio accommodatus. Horum fabulis & erroribus teneri statim & rudes animi erudiuntur. Nec quisquam in tota domo*

domo pensi habet, quid coram infante Domino aut dicat, aut faciat, quando etiam ipsi parentes nec probitati, neq. modestiā parvulos assuefaciunt, sed lascivia & libertati, per qua paulatim impudentia irrepit, & sui alieniq. contemptus. Iam vero propria & peculiaria huius urbis vitia pene in utero Matris concipi mihi videntur.

CAPVT XL.

Quanta parentibus, sæpè in matrimonio à liberis, & quas ob causas, cruces enascantur?

Est sanè ita, vt Christus dixit, tristitia mulieris parientis leuatur, cum peperit puerum, & jam non meminit pressura, propter gaudium, quia natus est homo in mundum: nec minus tam pater gaudet, quam mater. Sed & hoc gaudium sæpè turbatur suspitione, coniectura, euentu inexpectato, morte immatura pueri parentibus erepti, aut sanè ita moribus deformati, vt eum parentes optarent, in primo balneo fuisse suffocatum; adeò sæpè est, in partu, lætitia præcoqua nimium intempestiueque gliscens. Nam etsi mater de prole certa est, dolet tamen si videt virum dubitare. Probè hæc aduertit D. Basilus, cuius hæc sunt. *Quæ mortali connubio coniuncta est, ad suam ipsius curam viri quoque altera adiecta geminam, in una anima, ex coniuncto sibi corpore, sollicitudinem necessario sustinet. Ubi vero filios, post cubiculi solennia & secreta commercia parturire atque in lucem edere cœperit, per unum quemque nascentem animo scinditur, & presentibus tristibus nascituri cura semper adicitur. Et paulò post: Ubi filios edidit, aut ad bonam frugem illi euaserunt, & maiores, illorum absentia, inuicem dolores tolerat, quam parturiens tulerat (quod in absentia filij senioris Tobie vxor quælibet assiduis testata est) aut malos enasisse confiderat, & maius ex ea procuratione liberorum, quam si permanisset sterilis, opprobrium sustinet.* Verissima hæc sunt. Apud patrem autem etiam plura. Quoties enim proles incerta est, ob cuculos? quoties saltem suspicio est, quæ cruciat, aut coniectura? Noui bellici nominis virū, qui non meruebat hostem, sed vxorem: nam quia senior ipse nunquam fidebat coniugi iuniori,

I.
Ioan. 16, 17.

S. Basil. de
vera Virgin.